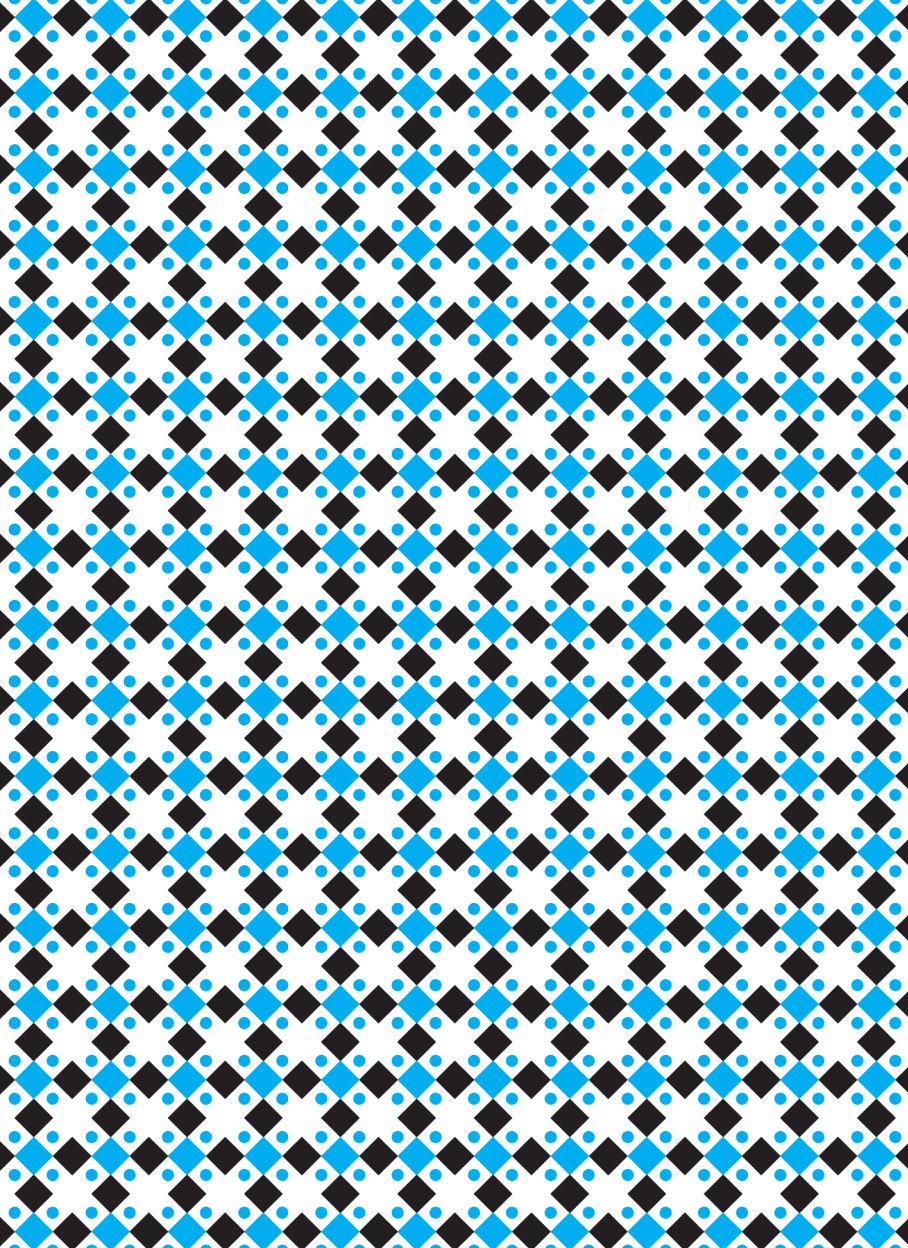

الحمد لله
الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
أن هدانا الله

حدیث
خانواده

چهل حدیث برای

پدران

به کوشش: محمد الهی خراسانی

سرشناسنامه: الهی خراسانی، محمد
عنوان و نام پدیدآور: چهل حدیث برای پدران/ به کوشش محمد الهی خراسانی
مشخصات نشر: مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۹۶ص؛ ۱۷×۱۲ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۰۹-۰
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: اربعینات-- قرن ۱۴
موضوع: احادیث شیعه -- قرن ۱۴
شناسه افزوده: آستان قدس رضوی.
رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ج ۸۶ الف/۱۴۳/۹ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۸
شماره کتابخانه ملی: ۲۰۳۲۶۱۳

چهل حدیث برای پدران/ حدیث خانواده (۸)

به کوشش: محمد الهی خراسانی

تهیه و تدوین: معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی

اداره علوم قرآن و حدیث

طراح جلد: محمدرضا میری

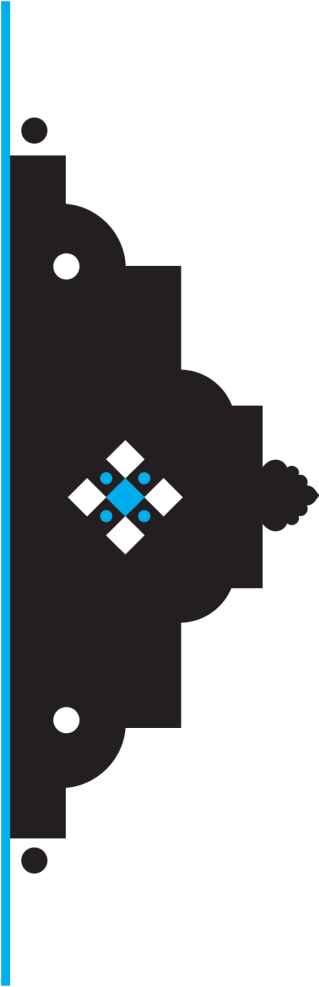
صفحه آرای: محمود بازدار

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

شمارگان: ۳۰۰۰

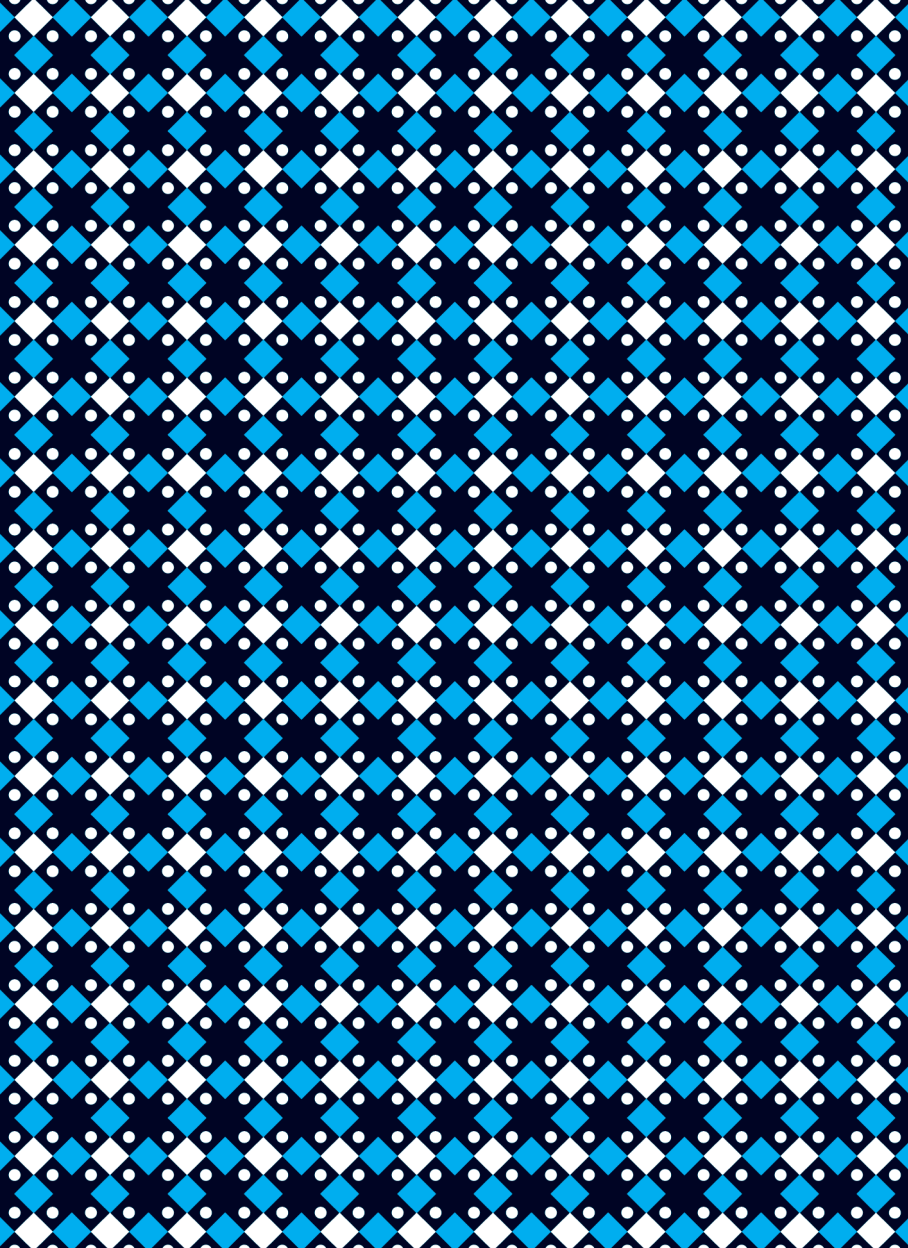
ناشر: انتشارات قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۰۹-۰

تقديم به پيشگاه دخت رسالت
بانوی ولايت و امامت
حضرت زهرا سلام الله عليها
او كه «حديث خانواده»
حكاييت گفتار گهربار خانواده اوست

با خواستگاران / ۵۶	۲۱	۱	دو روی سکه زندگی
مهریه / ۵۸	۲۲	۲	۱۸ / تمام کمال
کمال مردانگی / ۶۰	۲۳	۳	۲۰ / بهترین‌ها
پیوندزدن / ۶۲	۲۴	۴	۲۲ / بخیل واقعی
اندوه پنهان و شادی پیدا / ۶۴	۲۵	۵	۲۴ / روزی‌های آمدنی
مرزهای خشم و خشنودی / ۶۶	۲۶	۶	۲۶ / حقوق زن و فرزند
آیین برادری / ۶۸	۲۷	۷	۲۸ / برای زن و فرزند
در فکر برادر / ۷۰	۲۸	۸	۳۰ / کنار زن و فرزند
کار نیکو کردن از پُرکردن است / ۷۲	۲۹	۹	۳۲ / هدیه‌های پدرا نه
اگر دریغ کردی / ۷۴	۳۰	۱۰	۳۴ / کلیدهای آرامش
محبوب دشمنان یا منفور فرزندان؟ / ۷۶	۳۱	۱۱	۳۶ / گل بهشتی
شرط دوام برادری / ۷۸	۳۲	۱۲	۳۸ / اجر محبت به فرزند
زائر خداوند / ۸۰	۳۳	۱۳	۴۰ / عدالت در محبت
گشاده‌رویی با برادران / ۸۲	۳۴	۱۴	۴۲ / بهترین میراث
کینه مؤمن، کینه کافر / ۸۴	۳۵	۱۵	۴۴ / بذر تربیت
آن‌که تن به آشتی ندهد / ۸۶	۳۶	۱۶	۴۶ / با جاری قرآن
سرزنش پشیمان / ۸۸	۳۷	۱۷	۴۸ / فصل‌های زندگی فرزندان
از شیعه شعاری تا شیعه کرداری / ۹۰	۳۸	۱۸	۵۰ / ملامت فرزند یا ملامت خویش؟
بنده‌نوازی را به که می‌آموزی؟ / ۹۲	۳۹	۱۹	۵۲ / راه و رسم پدرداری
امانتی در دست مهمان / ۹۴	۴۰	۲۰	۵۴ / حقوق فرزند

ما شیعیان در کنار چشمه‌هایی که ۲۵۰ سال جاری شدند و به هم پیوستند، تشنه‌لبان نشسته‌ایم و روح نیازمند خود را نشسته‌ایم. گفته‌های امامان راست‌گفتار، پس از قرآن کریم، تنها نسخه‌آزموده برای شست‌وشوی جان و دل ماست. این پرسش که چرا چشم‌هامان را در این چشمه‌ها پاک نساخته‌ایم، خود سرآغاز دگرگونی و روی‌آوری به گنجینه‌های حدیثی است.

آستان‌قدس رضوی، براساس راهبردهای سند چشم‌انداز بیست‌ساله فرهنگی، توجه ویژه‌ای به گسترش اندیشه‌ها و معارف حدیثی دارد و اداره آموزش علوم قرآن و حدیث آستان‌قدس رضوی، در ادامه همین روش خجسته، راه را بر فراوان‌سازی پژوهش‌ها و آثار حدیثی می‌گشاید.

مجموعه‌های چهل حدیث، هرگاه درون‌مایه‌هایی بلند را در نوشتارهایی کوتاه و با بیانی گویا و رسا نشان دهند، به‌خوبی می‌توانند این راهبرد را عملی سازند.

کتابی که پیش روی شما خوانندگان عزیز است، بخشی از مجموعه ده‌جلدی «حدیث خانواده» است که با گزینش هماهنگ و قلم خوش‌آهنگ حجت‌الاسلام محمد الهی خراسانی و پس از ارزیابی استادان ارجمند حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و الهی‌زاده آماده شده است. امیدواریم نگرش و نگارش این مجموعه حدیثی در امتداد الطاف امام علی بن موسی الرضا علیه السلام باشد و همراه با عنایت شما خوانندگان مهربان.

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
آستان قدس رضوی

درآمد

قال الصادق عليه السلام:

مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَقِيهًا

هر کس چهل حدیث از احادیث ما حفظ کند، خداوند در روز قیامت او

را همچون دانشمندی فقیه برانگیزد. الکافی، ج ۱، ص ۴۹

سنت چهل حدیث نویسی از دیرباز در میان عالمان مسلمان، رایج بوده است. این سنت، بیش از هر سبب دیگر، ریشه در احادیثی دارد که به شکل های گوناگون از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در فضیلت فراوان حفظ چهل حدیث نقل شده است. نمونه ای از آن ها در صدر این نوشتار آمده است.

تاکنون مجموعه های چهل حدیثی فراوانی تدوین شده است که محور هر مجموعه، سخنان یکی از معصومان علیهم السلام و یا موضوعی اعتقادی یا اخلاقی بوده است. در این میان، هنوز

مجموعه‌ای حدیثی عرضه نشده است که احادیث آن، بر محور گروه‌های سنی مخاطبان و فضای ذهنی و نیازهای روحی خاص هر گروه سامان یافته باشد؛ در حالی که ضرورت و اهمیت این کار بر کارشناسان عرصه تبلیغ معارف دینی پوشیده نیست.

نگارنده که چند سالی است در حوزه حدیث و علوم و معارف حدیثی، به تحقیق و تدریس و تألیف اشتغال دارد و از سوی دیگر تجربه سال‌ها کار آموزشی و تربیتی در مقاطع گوناگون دبستان، راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه دارد، مصمم شد تا با پیوندزدن دو شاخه «حدیث» و «تربیت دینی»، مجموعه‌ای حدیثی با محوریت نیازهای تربیتی مخاطب فراهم آورد و تا حد توان، کاستی موجود در این زمینه را برطرف سازد. مجموعه‌ای که با نام حدیث خانواده پیش روی شماست، محصول این دغدغه و ثمره حدود سه سال مطالعه و مشاوره برای گزینش، تنظیم و تبیین احادیث است.

حدیث خانواده ده دفتر چهل حدیثی است که شامل احادیث گلچین شده برای گروه‌های سنی گوناگون تشکیل دهنده خانواده است. این گروه‌های سنی را این گونه تقسیم کرده‌ایم:

دفتر اول: کودکان (۸ تا ۱۱ ساله)

دفتر دوم: نوجوانان (۱۲ تا ۱۵ ساله)

دفتر سوم: جوانان: دختران (۱۶ ساله به بالا)

دفتر چهارم: جوانان: پسران ۱ (۱۶ تا ۱۹ ساله)

دفتر پنجم: جوانان: پسران ۲ (۲۰ ساله به بالا)

دفتر ششم: همسران: مردان

دفتر هفتم: همسران: زنان

دفتر هشتم: پدران

دفتر نهم: مادران

دفتر دهم: پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها

احادیث درج‌شده در این دفترها همگی از منابع حدیثی شیعه و از میان دست‌کم ۲۰۰۰۰ روایت، طی چند مرحله، گزینش شده‌اند. معیارهای اصلی گزینش احادیث برای هر گروه، بدین شرح بوده است:

۱. تناسب محتوایی با خصوصیات و نیازهای مخاطب در هر

گروه سنی؛

۲. فراشمولی و اختصاص نداشتن به موقعیت خاص زمانی یا

مکانی؛

۳. صریح‌بودن معنا و تشابه نداشتن آن، به‌گونه‌ای که منجر به برداشت‌های نادرست نشود.

۴. روانی و کوتاهی نسبی متناسب با گروه سنی، برای حفظ

آسان‌تر.

شایان ذکر است به‌سبب پابندی بر این معیارها، در گروه‌های همسان، مانند جوانان (پسران و دختران)، همسران (مردان و زنان) و پدران و مادران، روایات مشترک به چشم می‌خورد؛ اما گزینش روایات‌ها به‌گونه‌ای است که در مجموعه جلد‌های مربوط به مراحل سنی یک فرد، از جنس مرد یا زن، هیچ روایتی تکراری نیست.

نکاتی نیز در ساماندهی روایات در هر دفتر مدنظر بوده است:

۱. پرهیز از قضا‌سازی تمام‌سفید یا تمام‌سیاه، به این معنا که

- عمده روایت‌ها، نمایانگر تشویق و تبشیر یا عتاب و انذار نباشد؛
۲. جامعیت نسبی از جنبه تربیتی، به گونه‌ای که در مجموع روایات هر دفتر، تقریباً به مسائل مهم و نیازهای خاص آن گروه سنی اشاره شده باشد؛
۳. اشاره هم‌زمان به خطوط کلی و راهنمایی‌های عینی و جزئی در مسیر زندگی؛
۴. گنجاندن محرک‌هایی برای تحوّل روحی در میان روایات هر دفتر؛
۵. ترتیب‌بندی هدفمند روایت‌ها، به طوری که تا حد امکان، میان هر روایت با روایت بعدی، وجه ارتباطی آشکار باشد و خواننده احساس کند که روایات، یکی پس از دیگری جریان دارند؛
۶. شاخص بودن روایات نخستین و واپسین هر دفتر، به گونه‌ای که روایت نخستین، نقطه مناسبی برای آغاز و روایت واپسین، نقطه پایان مناسبی باشد و در عین حال، منشأ حرکت و تحوّل. همچنین، درباره چگونگی ارائه روایت‌ها نکاتی چند در کانون توجه بوده است:
۱. روایات به طور کامل، اعراب‌گذاری و در صورت لزوم، علامت‌گذاری شود؛
۲. ترجمه روایت، ساده و روان و رسا باشد و از ترجمه واژه‌به‌واژه یا ادبی پرهیز شود؛
۳. منبع هر روایت، به طور دقیق، در پای روایت و شناسنامه منابع در پایان هر دفتر بیاید؛

۴. پس از هر روایت، مطلبی کوتاه برای فهم بهتر و ملموس تر روایت، متناسب با زبان سنّی مخاطب، آورده شود.

در پایان، لازم می‌دانم از استاد ارجمندم حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر نقی‌زاده که در نخستین مراحل نگارش این مجموعه، مشوّق نگارنده برای تکمیل کار بودند، قدردانی کنم. از استادان بزرگوار، حجج اسلام عبدالهادی مسعودی و محمدحسین الهی‌زاده که ارزیابی این اثر را برعهده گرفتند و نیز از معاونت محترم تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی و ریاست محترم اداره آموزش علوم قرآن و حدیث و همه همکارانشان که اسباب بهره‌مندی خیل زائران حرم رضوی را از این اثر فراهم کردند، تشکر می‌کنم. همچنین از همسر مهربانم که سامان یافتن این اثر، مرهون همدلی و همراهی چندین ساله‌ی اوست، صمیمانه سپاسگزارم.

به امید آنکه این تلاش ناچیز، مورد عنایت خاندان رسالت و به‌ویژه امام رئوف حضرت رضا علیه‌الاف‌التحیه‌والثناء، که همواره بنده احسانشان بوده‌ام، قرار بگیرد و خانواده‌های گرامی، در همه سطوح، از این مجموعه حدیثی بهره‌مند شوند.

محمد الهی خراسانی

۱۳۸۸آبان

برابر با اذی‌الحجه ۱۴۳۰

سالروز ازدواج پربرکت امیرالمؤمنین علیه‌السلام

و حضرت زهرا علیها‌السلام

درآمدی بر چاپ دوم

به حول و قوه الهی و با عنایات اهل بیت علیهم السلام، مجموعه «حدیث خانواده» پس از نخستین انتشار با استقبال گرم مخاطبان روبه‌رو شد. هرچند پاره‌ای اشکال‌ها در مرحله چاپ رخ داده بود که مانع از انتشار گسترده کار شد. به هر ترتیب، در چاپ جدید و با پیگیری‌های به‌عمل آمده، این اشکال‌ها برطرف شد و به‌همین بهانه، تجدیدنظری نیز در گزینش و توضیح روایات برخی دفترها صورت گرفت.

شایسته است از فاضل گران‌مایه، حجت‌الاسلام سیدمحمدضیایی که با مطالعه دقیق و کامل مجموعه دفترها و نکته‌سنجی‌های خود، زمینه این تجدیدنظر فراهم کردند، سپاسگزاری کنم. همچنین از برادر ارجمند آقای مهدی لسانی رئیس اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی که زمینه انتشار آراسته‌تر این اثر فراهم کردند، قدردانی می‌کنم.

از همه خوانندگان گرامی، به‌ویژه کارشناسان دینی و تربیتی خواهشمندیم ما را از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای ارزشمندشان، از طریق تماس یا مکاتبه با اداره علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی، بهره‌مند سازند.

به‌امید آنکه «حدیث خانواده» خانواده‌های ما را با حقیقت «کلامکم نور و امرکم رشد»، بیشتر آشنا سازد.

محمد الهی خراسانی

۱۱ اسفند ۱۳۹۰

برابر با ۸ ربیع‌الآخر ۱۴۳۳

سالروز ولادت باسعادت امام حسن عسکری علیه السلام

دو روی سکه زندگی

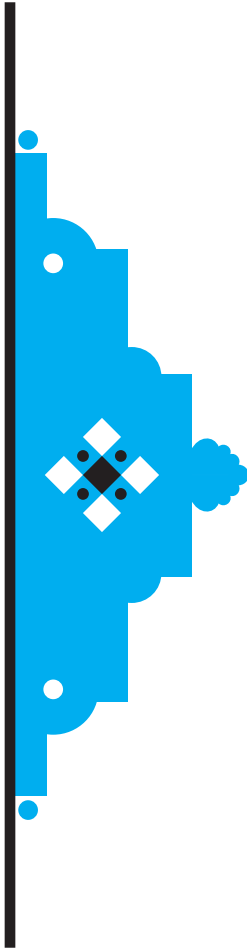
قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

الدَّهْرُ يَوْمَانِ، فَيَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ، فَإِذَا
كَانَ لَكَ فَلَا تَبْطِرُ وَإِذَا كَانَ عَلَيْكَ فَلَا تَحْزَنُ،
فَبِكُلَيْهِمَا سَتُخْتَبَرُ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

زمانه دو روز است: روزی با توست و دیگر روز بر تو. اگر
با تو باشد، سرمست نشو. اگر بر تو باشد، دلگیر نشو که با
هر دو آزمایش خواهی شد.

تحف العقول، ص ۲۰۷

سکه زندگی، هر روز یک روی
خود را می‌نماید: آنگاه که روی
خوشش را نشان داد، خودمان را گم
نکنیم و آنگاه که روی ناخوشش را
نشان داد، خود را نبازیم.
سکه را می‌اندازند تا ما را بیازمایند.

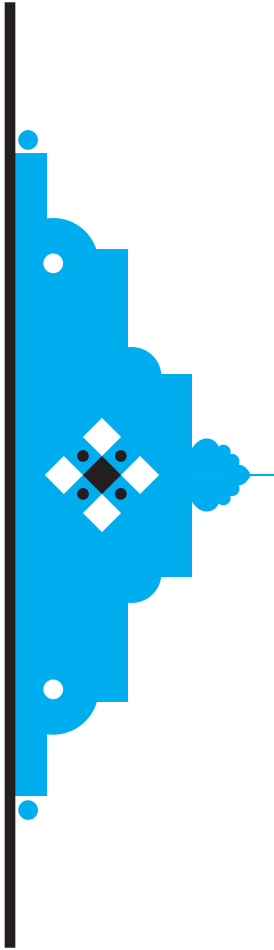
تمام کمال

قال الباقر عليه السلام:

الْكَمَالُ كُلُّ الْكَمَالِ: التَّفَقُّهُ فِي الدِّينِ وَالصَّبْرُ
عَلَى النَّائِبَةِ وَتَقْدِيرُ الْمَعِيشَةِ.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

تمام کمال [در سه چیز است]: فهم درست و دقیق [معارف]
دین و صبر در برابر ناملایمت‌ها و برنامه‌ریزی در زندگی.

اگر کسی در کنار تدبیر معاش، از معاد غافل نشود و همان‌طور که برای رسیدن به زندگی آسوده تلاش می‌کند، برای دستیابی به بصیرت دینی نیز کوشا باشد و در مسیر زندگی، روحیهٔ بردباری در برابر ناملازمات را در خود حفظ کند، راه رسیدن به همهٔ کمالات را پیدا کرده است.

بهترین‌ها

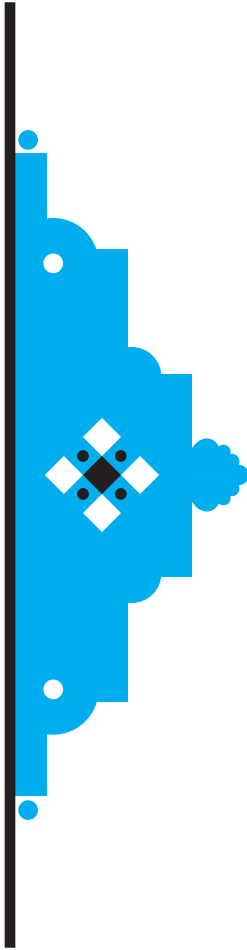
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

خَيْرُ أُمَّتِي: الَّذِينَ لَمْ يُوسَّعْ عَلَيْهِمْ حَتَّى يَبْطَرُوا
وَلَمْ يُضَيَّقْ عَلَيْهِمْ حَتَّى يَسْأَلُوا.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

بهترین افراد امت من کسانی هستند که آن قدر در رفاه قرار
نمی‌گیرند تا سرمست شوند و آن قدر تنگدست نمی‌شوند
که دست‌گدایی دراز کنند.

مجموعه ورام، ج ۲، ص ۱۲۳

همواره از خداوند بخواهیم آن قدر
داشته باشیم که دستمان را به گدایی
پیش کسی دراز نکنیم و آن قدر
نیز نداشته باشیم که خودمان را گم
کنیم و سرمستِ داشته‌هایمان شویم.
داشتنی که به سرمستی بکشاند
و نداشتنی که به گدایی، هر دو
خسارت است.

بخیل واقعی

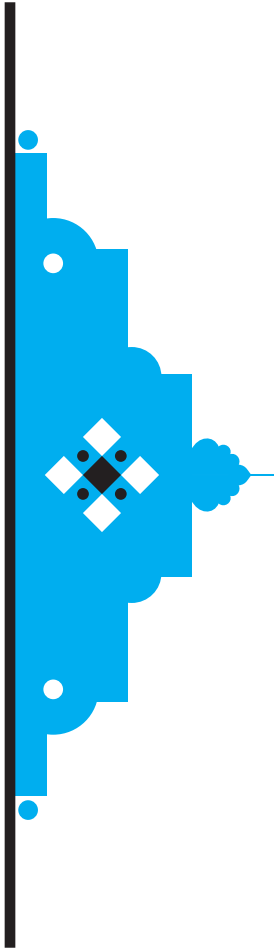
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

الْبَخِيلُ مَنْ بَخَلَ بِمَا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

بخیل کسی است که در پرداخت داشته‌هایی بخل ورزد که خداوند بر او واجب کرده است.

الکافی، ج ۴، ص ۴۵

گاهی کسی در آنچه «می تواند
ببخشد»، بُخل می ورزد و گاهی
کسی در آنچه «باید بدهد»،
خساست می ورزد. پیداست کدام
یک بخیل ترند.

روزی‌های آمدنی

قالَ عليٌّ عليه السلام:

الرِّزْقُ رِزْقَانِ: رِزْقٌ تَطْلُبُهُ وَ رِزْقٌ يَطْلُبُكَ،
فَإِنْ لَمْ تَأْتِهِ أَتَاكَ.

امام علی علیه السلام فرمودند:

روزی دو گونه است: یکی گونه‌ای روزی است که تو در پی آنی و دیگری گونه‌ای روزی است که آن در پی توست و اگر سراغش نروی، خود نزد تو آید.

تحف العقول، ص ۸۲

بعضی روزی‌ها، آوردنی است و
بعضی دیگر آمدنی.

نوعی از روزی، همان است که با کار
و تلاش، به خانه می‌آوریم؛ اما نوعی
روزی دیگر، آن است که اگر به
سراغش نرویم، خودش سر سفره ما
می‌آید.

روزی‌های آمدنی را میزان کار و
تلاش تعیین نمی‌کند؛ بلکه عمل صالح
است که حرف اول را در آن می‌زند.

حقوق زن و فرزند

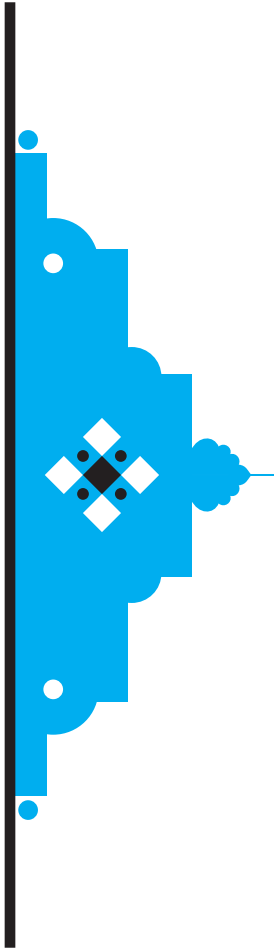
قال الكاظم عليه السلام:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ يَغْضَبُ لَشَيْءٍ كَغَضَبِهِ
لِلنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ.

امام کاظم عليه السلام فرمودند:

خداوند برای هیچ چیز، به قدر تجاوز به حقوق زنان و
کودکان غضب نمی کند.

الکافی، ج ٦، ص ٥٠

گرفتاری و مشغله بیرون از خانه،
عذری مناسب برای بی توجهی به
خانواده و زن و فرزند نیست.
یادمان باشد که هیچ کاری خداوند
مهربان را به اندازه بی توجهی به حقوق
زنان و کودکان به خشم نمی آورد.

برای زن و فرزند

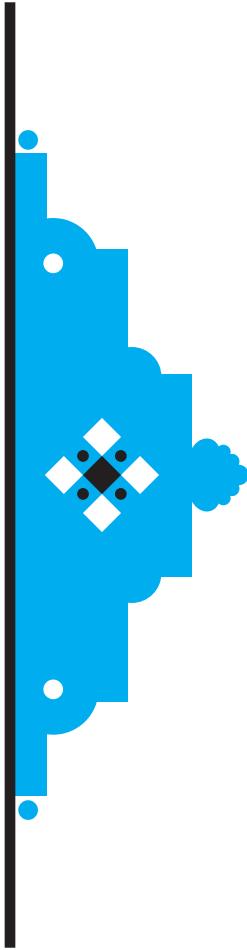
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَ أَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

بهترین شما بهترینتان در برخورد خانواده خویش است و
من بهترین شما در قبال خانواده خود هستم.

کتاب من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۵۵

نکند همسرم بگوید که خنده‌های
شوهرم مال دیگران است. نکند
فرزندم بگوید که حوصله پدرم
برای دیگران است. نکند مادرم
بگوید که احوال‌پرسی پسرم
مخصوص دیگران است.

آیا خانواده من از اینکه خانواده
من اند، احساس خوشبختی می‌کنند؟

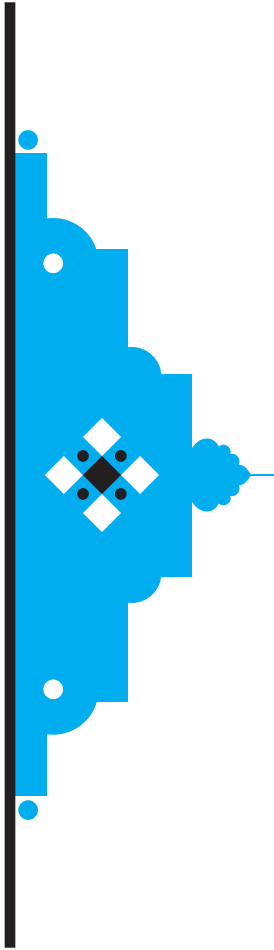
کنار زن و فرزند

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

جُلُوسُ الْمَرْءِ عِنْدَ عِيَالِهِ، أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى
مِنِ اعْتِكَافٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

نشستن مرد نزد زن و فرزندش، در نگاه خداوند تعالی
محبوب‌تر از اعتکاف در این مسجد من است.

برخی پدران، بیشتر ساعات روز را بیرون از خانه و مشغول به کار هستند. ساعتی را هم که در خانه‌اند، به کارهای شخصی خود می‌پردازند. در این میان، سهم زن و فرزند گاهی به چند دقیقه هم نمی‌رسد.

خوش حالی خانواده از کنار پدر بودن، برای خداوند مهربان از اعتکاف در مسجدالنبی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مهم‌تر و دوست‌داشتنی‌تر است.

هدیه‌های پدران

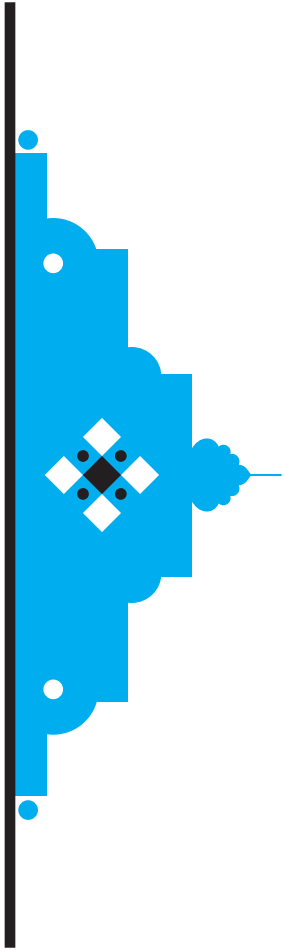
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَاشْتَرَى تُخْفَةً فَحَمَلَهَا إِلَى عِيَالِهِ، كَانَ كَحَامِلِ صَدَقَةٍ إِلَى قَوْمٍ مَحَاوِجٍ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

هرکس وارد بازار شود و هدیه‌ای بخرد و آن را برای خانواده خود ببرد، همانند کسی است که برای گروهی نیازمند، صدقه‌ای می‌برد.

وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۵۱۴

گاهی به نگاه غمگین کودکی یتیم
توجه می کنیم؛ اما چشمان منتظر
فرزندان رانمی بینیم.
بگذاریم فرزندانمان طعم شیرین
پدرداشتن را بچشند.

کلیدهای آرامش

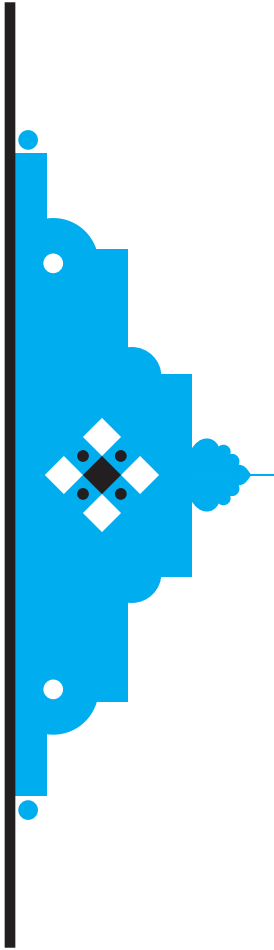
قال الصادق عليه السلام:

الْأُنْسُ فِي ثَلَاثٍ: فِي الزَّوْجَةِ الْمُوَافِقَةِ وَ
الْوَلَدِ الْبَارِّ وَ الصَّدِيقِ الْمُصَافِي.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

انس و آرامش در سه نعمت است: داشتن همسر سازگار،
فرزند خوش رفتار، دوست باصفا و وفادار.

تحف العقول، ص ۳۱۵

همسر سازگار و فرزند خوش رفتار
و دوست وفادار کلیدهای اُنس و
آرامش‌اند. کسی که هر سه کلید
را داشته باشد، همه درهای آرامش
به روی او باز خواهد شد.

گل بهشتی

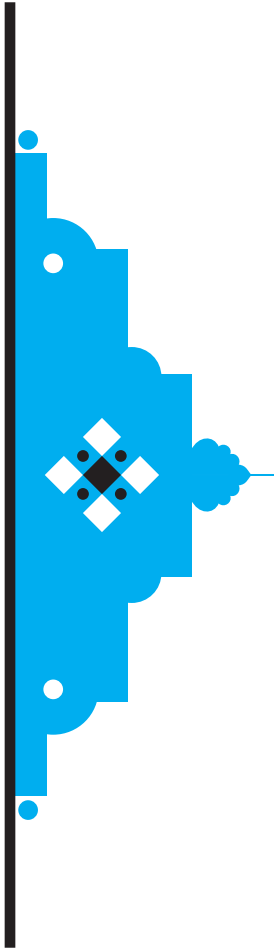
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

الْوَلَدُ الصَّالِحُ رِيحَانَةٌ مِنْ اللَّهِ قَسَمَهَا بَيْنَ عِبَادِهِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

فرزند صالح گلی خوشبوست که خداوند میان بندگانش
تقسیم کرده است.

الکافی، ج ۶، ص ۲

گل‌ها مشام جان را می‌نوازند و شادابی
و خرمی برای انسان به‌ارمغان می‌آورند.
گاهی دیدن گل‌ها، اندوه را از دل و
خستگی را از تن بیرون می‌کند.
فرزند صالح گل بهشتی است که
خداوند برای ما فرستاده است.

اجر محبت به فرزند

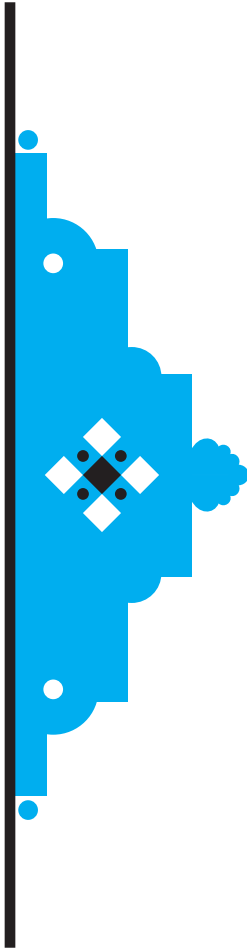
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مَنْ قَبَّلَ وَلَدَهُ، كَانَ لَهُ حَسَنَةٌ وَ مَنْ فَرَّحَهُ،
فَرَّحَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

هرکس فرزند خود را ببوسد، خداوند در نامه عمل او
حسنة‌ای ثبت خواهد کرد و هرکس فرزند خود را شاد
کند، خداوند او را در روز قیامت مسرور می‌کند.

الکافی، ج ۶، ص ۴۹

محبت به فرزند، به قدری فضیلت
دارد که بوسیدن او در شمار
حسنات قرار می‌گیرد و شاد کردن
او مایهٔ سُرور و شادی روز قیامت
خواهد شد.

هیچ گاه محبت خود را از فرزندمان
دریغ نکنیم.

عدالت در محبت

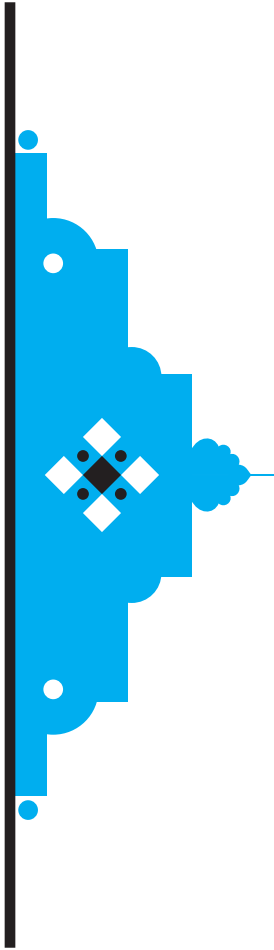
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

اعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ كَمَا تُحِبُّونَ أَنْ يَعْدِلُوا
بَيْنَكُمْ فِي الْبِرِّ وَاللُّطْفِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

همان گونه که دوست دارید فرزندانان در نیکی و محبت
میان شما عادلانه عمل کنند، میان فرزندان خود نیز به عدالت
رفتار کنید.

بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۹۲

در محبت به فرزندان نباید عدالت را زیر پا گذاشت. اگر قرار است جشن تولدی بگیریم، باید برای همه فرزندان این کار را انجام دهیم. حتی در بوسیدن فرزندان نیز باید عدالت را رعایت کرد.

پدری که در محبت کردن بین فرزندان فرق می‌گذارد، نباید ناراحت شود اگر فرزندش میان او و مادرش در نیکی کردن فرق بگذارد.

بهترین میراث

قالَ عليٌّ عليه السلام:

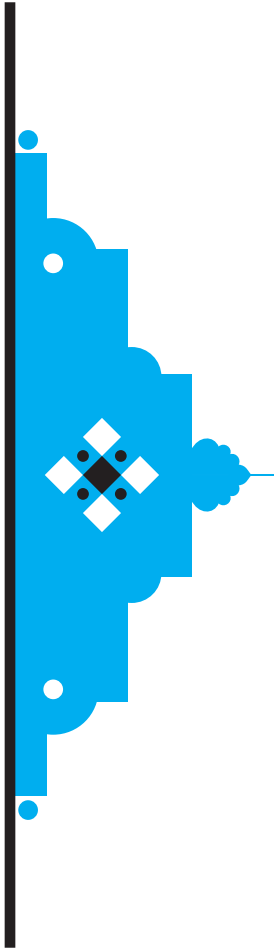
إِنَّ خَيْرَ مَا وَرَّثَ الْآبَاءُ لِأَبْنَائِهِمْ، الْأَدَبُ لَا
الْمَالُ، فَإِنَّ الْمَالَ يَذْهَبُ وَالْأَدَبَ يَبْقَى.

امام علی علیه السلام فرمودند:

بهترین چیزی که پدران برای فرزندان خود به میراث می‌گذارند، ادب است، نه ثروت؛ زیرا ثروت می‌رود و ادب می‌ماند.

الکافی، ج ۸، ص ۱۵۰

هر پدری دوست دارد که پس از
خود، میراثی برای فرزندانش به جای
بگذارد که سالها برایشان بماند. ادب
نیکو، میراثی است که همیشه برای
فرزندانشان می ماند. پس در فکر این
میراث باشیم.

بذر تربیت

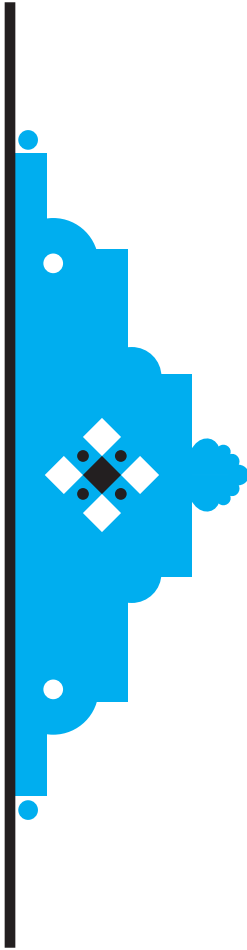
قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

إِنَّمَا قَلْبُ الْحَدَثِ كَالأَرْضِ الْخَالِيَةِ، مَا أُلْقِيَ
فِيهَا مِنْ شَيْءٍ قَبَلَتْهُ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

قلب نوجوان همچون زمینی بایر است که هر چه در آن
بپراکنند، می پذیرد.

وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۴۷۸

زمینی که هنوز در آن چیزی کاشته
نشده، پذیرای هر گونه بذری است
که در آن می‌پاشند. بذر خوب،
محصول مرغوب در پی دارد و بذر
بد، محصول نامرغوب و فاسد.

پیش از آنکه دیگران در جان و دل
فرزندان بذر ناسالم بپاشند، او را
دریابیم.

 با جاری قرآن

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

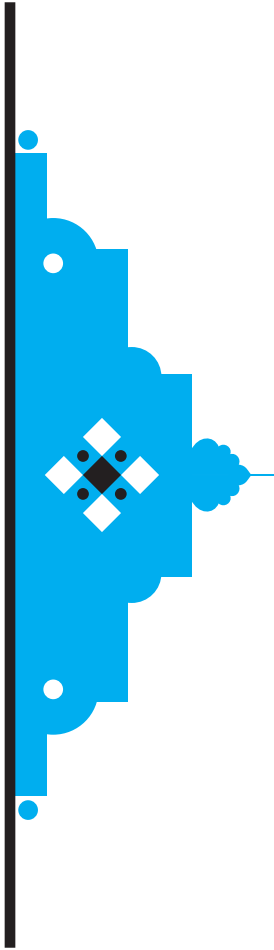
اجْعَلُوا لِبُيُوتِكُمْ نَصِيبًا مِنَ الْقُرْآنِ، فَإِنَّ الْبَيْتَ
 إِذَا قُرِئَ فِيهِ، يُسَّرَ عَلَى أَهْلِهِ وَكَثُرَ خَيْرُهُ وَ
 كَانَ سُكَّانُهُ فِي زِيَادَةٍ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

برای خانه‌های خود بهره‌ای از قرآن قرار دهید. اگر در
 خانه‌ای قرآن بخوانند، کارها بر اهل آن خانه آسان شده،
 خیرش افزون می‌شود و ساکنانش در فزونی قرار می‌گیرند.

عدة الداعی، ص ۲۸۷

مادر که قرآن می‌خواند، شیرۀ
جانش با قرآن عجین شده و در
کام نوزادش جاری می‌شود. فرزند
جوانمان که قرآن می‌خواند، قرآن
با گوشت و خونش آمیخته می‌شود.
چه خوب است که فرصتی را در خانه
فراهم کنیم تا فرزندانمان در کنار پدر
و مادرشان، از فیض تلاوت و تدبر در
قرآن بهره‌مند شوند.

فصل‌های زندگی فرزندان

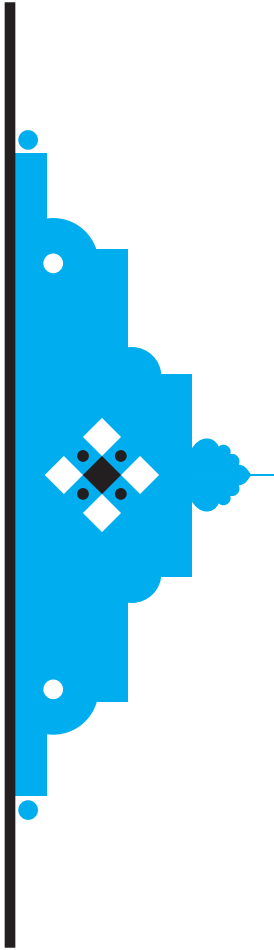
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

الْوَلَدُ سَيِّدٌ سَبْعَ سِنِينَ وَ عَبْدٌ سَبْعَ سِنِينَ وَ
وَزِيرٌ سَبْعَ سِنِينَ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

فرزند، هفت سال آقا است و هفت سال بنده و هفت سال
وزیر.

مکارم الاخلاق، ص ۲۲۲

هر فرزندی سه دورهٔ متفاوت را پشت سر می‌گذارد: هفت سال نخست، دوران سیادت است که باید او را آزاد گذاشت و خواسته‌هایش را تاحدّ توان اجابت کرد. هفت سال دوم، دوران اطاعت است که دورهٔ فرمانبری و یادگیری است و هفت سال سوم، دوران وزارت است که باید با شخصیت‌دادن و اعتماد کردن به او، جایگاهی همچون وزیر و مشاور برای او در نظر گرفت. توجه شایسته به بایسته‌های هر دوره، توفیق در دورهٔ بعدی را به دنبال خواهد آورد.

ملامت فرزند یا ملامت خویش؟

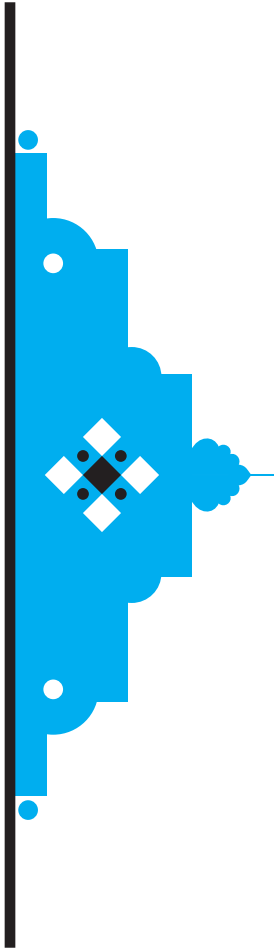
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

لَعَنَ اللَّهُ وَالِدَيْنِ حَمَلًا وَلَدَهُمَا عَلَى عُقُوبِهِمَا.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

از رحمت خداوند دور باد پدر و مادری که موجبات بدکاری
فرزند خود و نارضایتی خویشان را از وی فراهم آورند.

کتاب من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۷۱

پدر و مادری که برای تربیت
فرزند خود وقت نگذاشته‌اند، پای
درد دل او ننشسته‌اند، از درس و
مدرسه‌اش نپرسیده‌اند، هیچ‌گاه
دوستان فرزندشان را ندیده‌اند
و دل‌مشغولی‌های فرزندشان را
نشنیده‌اند، راه طغیان و سرکشی را
خود به روی او گشوده‌اند. پس نباید
کسی را جز خودشان ملامت کنند.

راه و رسم پدرداری

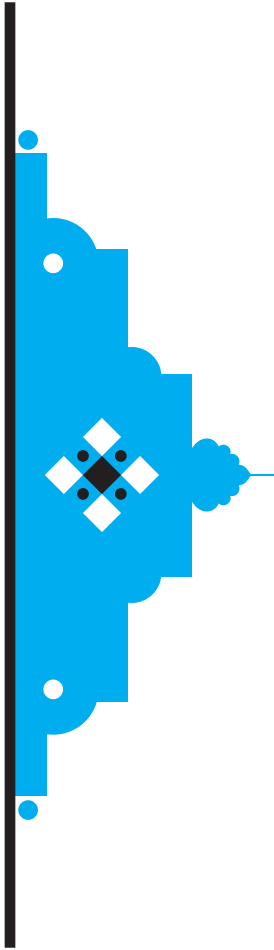
قال الصادق عليه السلام:

بِرُّوا آبَاءَكُمْ يَبِرَّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

با پدرانتان خوش رفتار باشید تا فرزندانان با شما خوش رفتاری کنند.

الکافی، ج ۵، ص ۵۵۴

وقتی فرزندمان دیده یا شنیده که
پدرش چگونه بسان پروانه‌ای گرد
شمع وجود پدر بزرگ می‌گشته
و برای خدمت به او سر از پا
نمی‌شناخته است، طبیعی است که
برای احسان و احترام به پدرش
انگیزه‌ای دوچندان پیدا می‌کند. او
راه و رسم پدرداری را از خود ما
می‌آموزد.

حقوق فرزند

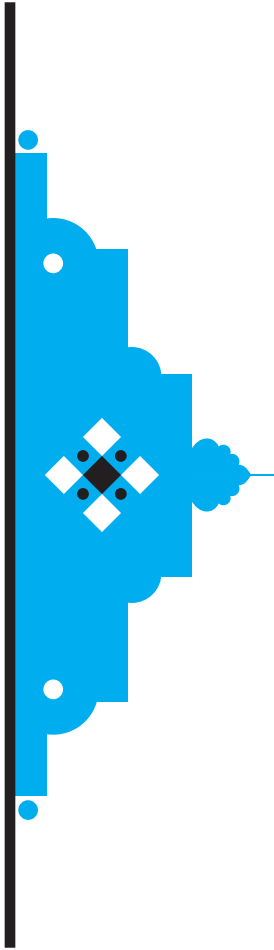
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مِنْ حَقِّ الْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ ثَلَاثَةٌ: يُحَسِّنُ اسْمَهُ
وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَةَ وَيُزَوِّجُهُ إِذَا بَلَغَ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

از جمله حقوق فرزند بر پدرش سه حق است: نام خوب
برای او انتخاب کند و به او سواد بیاموزد و هرگاه به بلوغ
[جسمی و فکری] رسید، او را همسر دهد.

وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۴۸۲

همان‌گونه که حق فرزند ماست
وقتی به دنیا آمد، برایش نامی نیکو
بگذاریم و هنگامی که به سن
یادگیری رسید، به او خواندن و
نوشتن بیاموزیم، حق اوست که
وقتی به سن ازدواج رسید، او را
برای آغاز زندگی مشترک یاری
کنیم. حقوق فرزندانمان را فراموش
نکنیم

با خواستگاران

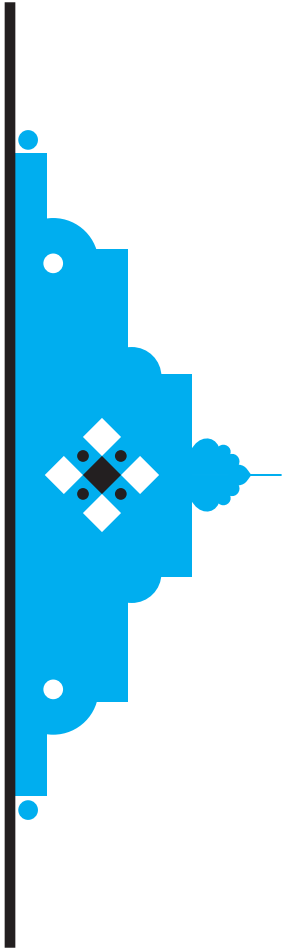
قال الباقر عليه السلام:

مَنْ خَطَبَ إِلَيْكُمْ فَرَضِيْتُمْ دِينَهُ وَ أَمَانَتَهُ كَائِنًا
مَنْ كَانَ، فَزَوِّجُوهُ وَ إِلَّا تَفْعَلُوا، تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي
الْأَرْضِ وَ فَسَادٌ كَبِيرٌ.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

هر کس از شما دختری خواست و درخواست وصلت کرد، دین و امانتش را بنگرید. اگر رضایت بخش بود، هر کس که باشد، با وی وصلت کنید. اگر این کار را نکنید، در زمین تباهی و فساد به بار می آید.

کتاب من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۹۳

سهل انگاری نکردن در ازدواج، به
معنای سخت گیری در آن نیست. اگر
سهل انگاری سبب بروز آسیب‌های
جدی در زندگی جوانان می‌شود،
سخت گیری نیز موجب یأس و ترس
جوانان از ازدواج می‌شود.

اگر راه ازدواج بسته شد، راه فساد
و بزهکاری به روی جوان گشوده
می‌شود. سخت گیری در ازدواج
ممکن است هر جامعه‌ای را به تباهی
بکشاند.

مهریه

قالَ عليٌّ عليه السلام:

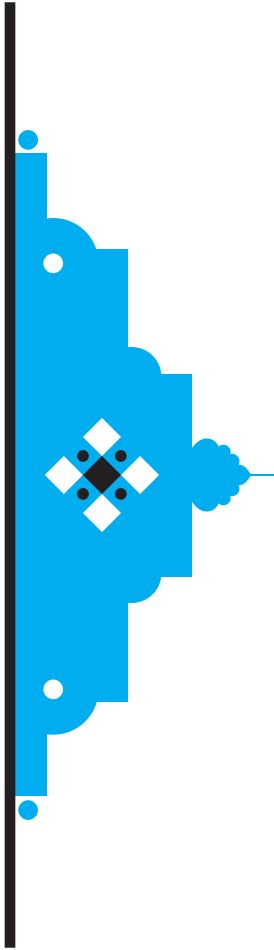

لَا تُغَالُوا بِمُهُورِ النِّسَاءِ فَتَكُونَ عَدَاوَةً.

امام علی عليه السلام فرمودند:

در مهریه‌های زنان زیاده‌روی نکنید؛ چون باعث دشمنی می‌شود.

وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۲۵۲

مهریه زیاد، نه تنها تضمینی
برای پایداری زندگی نیست،
بلکه می‌تواند زمینه‌ساز جدال
و کشمکش شود و روح صفا
و صمیمیت را از هر خانه‌ای
ببرد. همان‌گونه که در بسیاری از
خانواده‌ها چنین شده است.

برای تداوم زندگی مشترک، تقوا
و تفاهم لازم است. جوانانمان را به
این دو سفارش کنیم.

کمال مردانگی

قالَ عليٌّ عليه السلام:

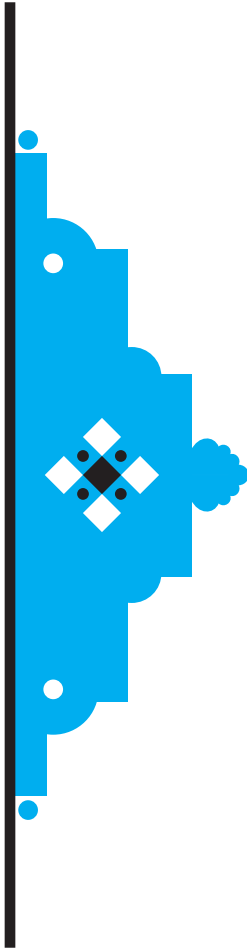
مِنْ تَمَامِ الْمُرُوءَةِ أَنْ تَنْسِيَ الْحَقَّ لَكَ وَتَذُكَّرَ
الْحَقَّ عَلَيْكَ.

امام علی علیه السلام فرمودند:

از کمال مردانگی است حقی را فراموش کنی که بر گردن
دیگران داری و حقی را به یاد داشته باشی که دیگران بر
گردن تو دارند.

غزوالحکم، ح ۵۵۱۹

مردانگی به این نیست که در برابر
وظایفی که دیگران برای ما انجام
می دهند، ما نیز به وظایف خود
در برابر آنان عمل کنیم. مردانگی
در این است که به وظایف خودمان
در قبال دیگران عمل کنیم، بدون
آنکه به وظایف دیگران بیندیشیم.

پیوند زدن

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

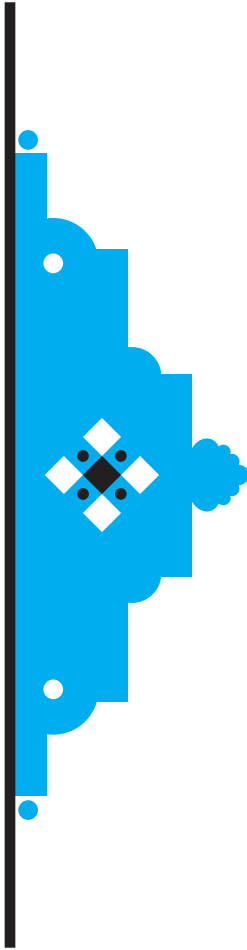

صَلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَ إِنِ قَطَعُوكُمْ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

با خویشان خود پیوند برقرار کنید؛ هر چند آنان از شما بریده باشند.

وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۲۲

صله رَحِم یا پیوند با خویشاوندان،
همیشه به معنای پیوند داشتن نیست.
گاهی نیز به معنای پیوند زدن است؛
پیوند زدن شاخه‌هایی که از درخت
هویت خانوادگی ما جدا شده‌اند.
درخت، هرچه پرشاخ و برگ‌تر
باشد، زیباتر و محکم‌تر است.

اندوه پنهان و شادی پیدا

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

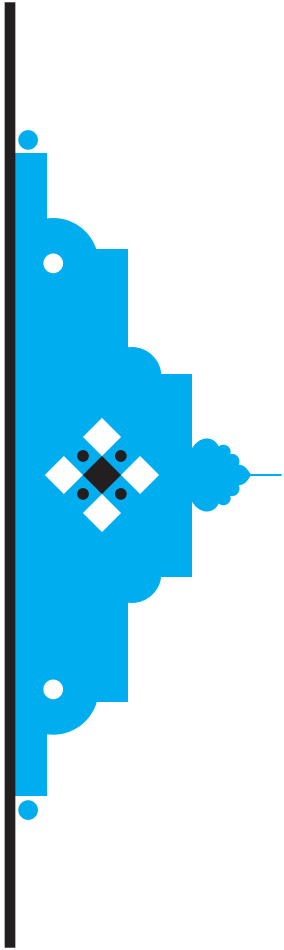
بِشْرِ الْمُؤْمِنِ فِي وَجْهِهِ وَ حُزْنُهُ فِي قَلْبِهِ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

شادی مؤمن در چهره‌اش است و اندوه او در دلش.

غررالحکم، ح ۱۵۵۶

خوش رویی، هم دل خودمان را
خرّم می کند و هم دل دیگران
را. برخلاف آن، تُرش رویی هم
خودمان را افسرده می کند و هم
دیگران را.

بگذاریم دیگران با نگاه به ما،
غم هایشان را فراموش کنند، نه اینکه
به یاد غصه هایشان بیفتند.

مرزهای خشم و خشنودی

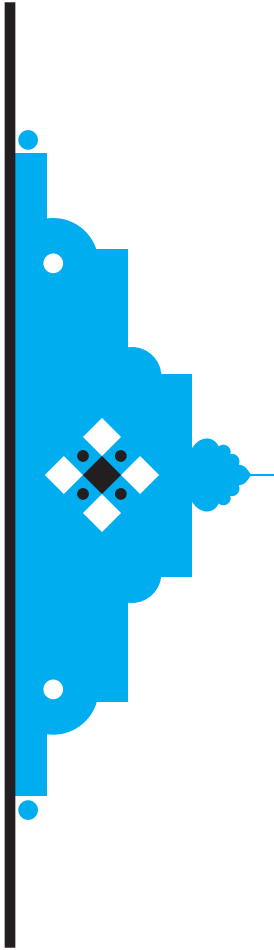
قال الصادق عليه السلام:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ، الَّذِي إِذَا غَضِبَ، لَمْ يُخْرِجْهُ غَضَبُهُ
مِنْ حَقٍّ وَإِذَا رَضِيَ، لَمْ يَدْخِلْهُ رِضَاهُ فِي بَاطِلٍ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

مؤمن کسی است که هرگاه خشمگین شود، خشمش او را از جاده حق بیرون نمی‌برد و هرگاه خشنود شود، خشنودی‌اش [از کسی] او را به باطل نمی‌کشاند.

الکافی، ج ۲، ص ۲۳۳

مؤمن بر مَرکبِ نفسِ خود سوار
است. اگر نفسش خشمگین شد،
نمی‌گذارد او را از جادهٔ حق بیرون
ببرد. اگر سرخوش بود، نمی‌گذارد
چَموشی کند و او را به چراگاه
بیگانه کشاند.

وای به حال کسی که اختیارش را به
مَرکبش سپرده باشد.

آیین برادری

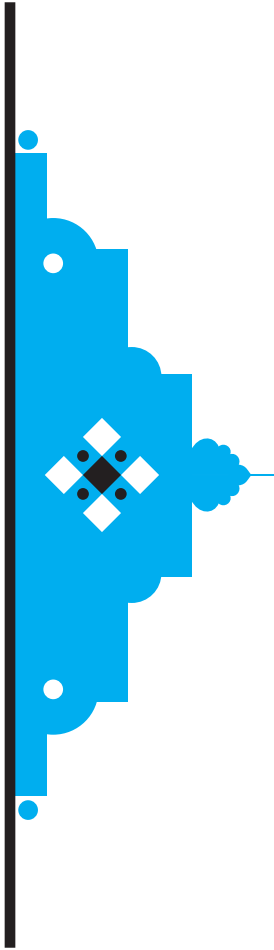
قال الصادق عليه السلام:

المؤمن أخو المؤمن، عينه و دليله، لا يخونه
و لا يظلمه و لا يعشه و لا يعده عداة فيخلفه.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

مؤمن برادر مؤمن است، چشم او و راهنمای اوست، به او خیانت و ستم نمی‌کند، فریبش نمی‌دهد و وعده‌ای نمی‌دهد که به آن عمل نکند.

الكافي، ج ۲، ص ۱۶۶

در جامعهٔ اسلامی، رابطهٔ مؤمنان با یکدیگر، رابطهٔ فروشنده و مشتری، کارمند و ارباب رجوع و حتی همسایه با همسایه نیست؛ بلکه رابطهٔ برادر با برادر است. برادر هیچ گاه بدِ برادرش را نمی‌خواهد و هیچ گاه به او خیانت نمی‌کند و همیشه هوای او را دارد.

راستی، از برادرانمان خبر داریم؟

در فکر برادر

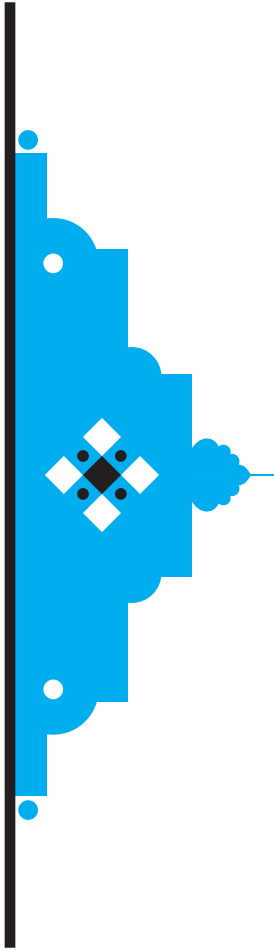
قال الصادق عليه السلام:

مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ، كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ مَا كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

کسی که به فکر برآوردن نیاز برادر مؤمن مسلمان خود باشد، تازمانی که در فکر نیاز او باشد، خداوند نیز در کار نیاز وی است.

وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۳۶۷

گاهی چند روز در پی بازکردن
گره‌ای از کار برادر مسلمان خود، به
این سووآن سوزده ایم. شاید با خودمان
گفته ایم که چگونه به خاطر او گرفتار
شده ایم و از کارهای خود عقب
مانده ایم. غافل از اینکه کارگزاران
آسمانی خداوند نیز در این چند روز، به
دنبال کار ما بوده‌اند. کاش می‌دانستیم
در آن چند روز، چه سامانی به زندگی
مادی و معنوی مان داده‌اند.

صدها فرشته بوسه بر آن دست می‌زنند
کز کار خلق یک گره بسته وا کند

کار نیکو کردن از پُر کردن است

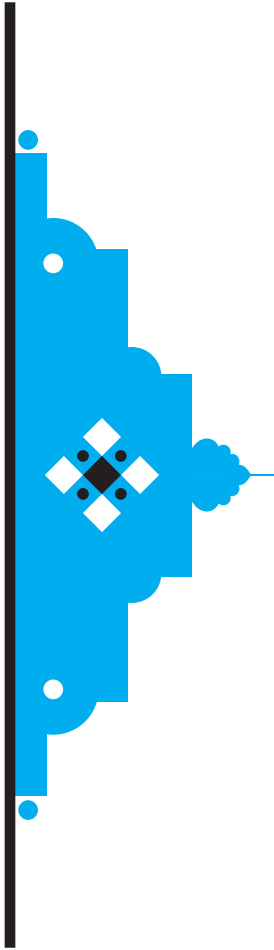
قال الصادق عليه السلام:

رَأَيْتُ الْمَعْرُوفَ لَا يَصْلُحُ إِلَّا بِثَلَاثِ خِصَالٍ:
تَصْغِيرِهِ وَ تَسْتِيرِهِ وَ تَعْجِيلِهِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

دانستم که نیکی سامان نمی یابد، مگر با سه کار: شتاب در انجام دادن آن، کوچک شمردن آن و پنهان کردن آن.

الکافی، ج ۴، ص ۳۰

گاهی در اجرای کاری که
می‌خواهیم برای کسی انجام دهیم،
آن قدر تعلل می‌کنیم که او از ما
دلسرد می‌شود. گاهی نیز کاری را
برای کسی انجام می‌دهیم و به هر
بهبانهای، آن را به رُخ او می‌کشیم.
نگذاریم ارزش کارمان از بین برود.

اگر دریغ کردی

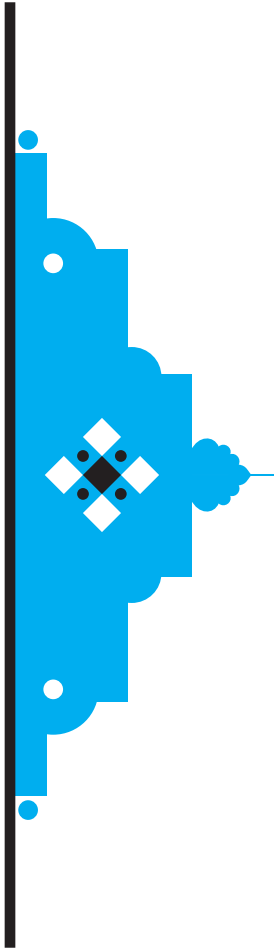
قال الباقر عليه السلام:

مَنْ بَخِلَ بِمَعُونَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَ الْقِيَامَ لَهُ فِي
حَاجَتِهِ، أُبْتَلِيَ بِمَعُونَةِ مَنْ يَأْتُمُّ وَ لَا يُؤْجِرُ.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

کسی که از کمک به برادر مسلمان خود و برآوردن حاجت او دریغ کند، خداوند او را گرفتار کمک به فردی گناهکار می کند، در حالی که اجری هم نمی برد.

الکافی، ج ۲، ص ۳۶۵

آنان که به دلیل بعضی
مصلحت‌اندیشی‌های کاذب و
سخت‌گیری‌های بی‌دلیل، از کمک
به برادر دینی خود شانه خالی کرده
و خویش را از پاداش الهی محروم
می‌کنند، روزی به‌دست خود،
گناهکاری را یاری می‌کنند که برای
آنان جز پشیمانی، حاصلی نخواهد
داشت.

این سنت الهی است.

محبوب دشمنان یا منفور فرزندان؟

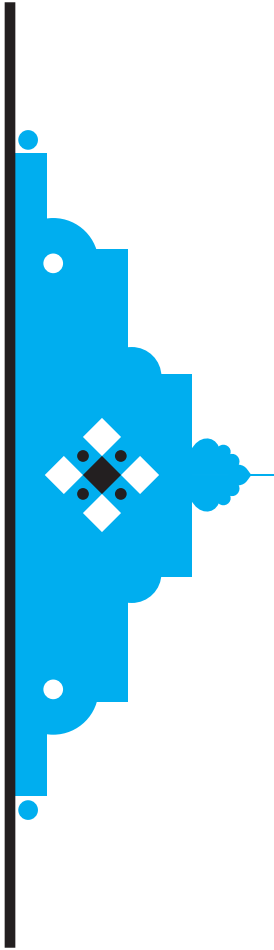
قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

جُودُ الرَّجُلِ يُحِبُّهُ إِلَىٰ أَضْدَادِهِ وَبُخْلُهُ يُبْغِضُهُ
إِلَىٰ أَوْلَادِهِ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

بخشندگی مرد او را محبوب دشمنانش می‌کند و بخلش
او را نزد فرزندانش هم منفور می‌سازد.

غررالحکم، ح ۸۵۲۵

جود و گشاده‌دستی، بدخواهانمان
را به ما علاقه‌مند می‌کند؛ اما بخل و
تنگ‌نظری، عزیزانمان را از ما بیزار
می‌سازد.

می‌توان محبوب دشمنان شد و
یا منفور فرزندان. انتخاب با خود
ماست.

شرط دوام برادری

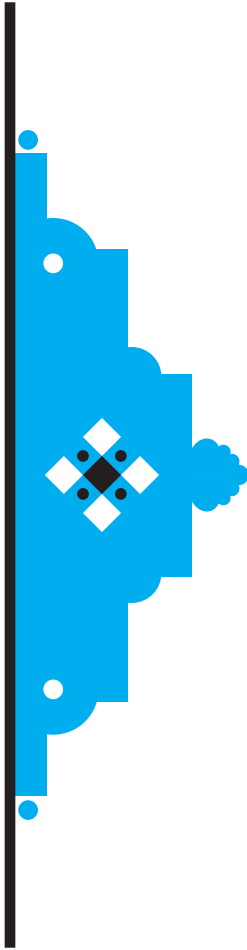
قال الصادق عليه السلام:

تَحْتَاجُ الْإِخْوَةَ فِيمَا بَيْنَهُمْ إِلَى ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ،
فَإِنْ اسْتَعْمَلُوهَا وَإِلَّا تَبَايَنُوا وَتَبَاغَضُوا وَهِيَ
التَّنَاصُفُ وَالتَّرَاحُمُ وَنَفْيُ الْحَسَدِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

برادران در میان خود به سه ویژگی نیازمندند. اگر آن‌ها را به کار بندند، دوستی بپاید؛ وگرنه از یکدیگر جدا شده و دشمن هم شوند. آن سه از این قرارند: انصاف و مهربانی با یکدیگر و حسدنبردن به همدیگر.

تحف العقول، ص ۳۲۲

اگر دو برادر انصاف را در حق
یکدیگر رعایت نکنند، اهل گذشت
و مهربانی نباشند و به داشته‌های هم
حسادت بورزند، برادری آنان دوام
چندانی نخواهد یافت. در نهایت،
رفاقت و صمیمیت میان آنان جای خود
را به عداوت و دشمنی خواهد داد.
رفاقت را به عداوت تبدیل نکنیم.

زائر خداوند

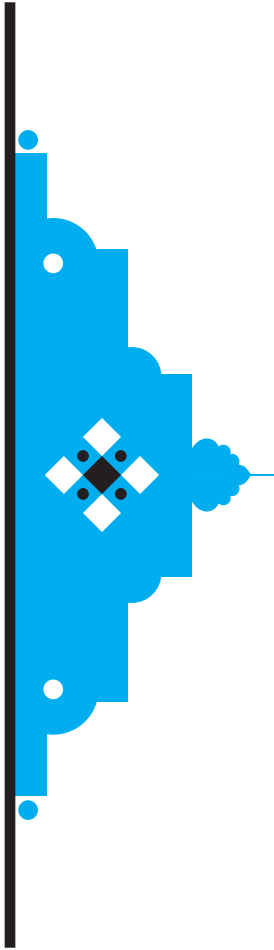
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مَنْ زَارَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ إِلَى مَنْزِلِهِ، لَا لِحَاجَةٍ مِنْهُ
إِلَيْهِ، كُتِبَ مِنْ زُورِ اللَّهِ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

هرکس به قصد زیارت برادر مؤمن خود به خانه او برود و
نه به خاطر حاجتی که نزد او دارد، نامش را در زمره زائران
پروردگاری نویسند.

وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۰۹

دیدارها همگی با انگیزه یکسان صورت نمی‌گیرد. بعضی دیدارها فریبکارانه است و نه تنها از سر خیرخواهی نیست، بلکه در واقع ضرررسانی است. دیدارهای منفعت طلبانه نیز اگرچه در نیرنگ و فریب ریشه ندارد، نوعی بده‌بستان است و به امید عوض و جبران صورت می‌پذیرد.

دیدار مؤمنان، دیداری خالصانه است، نه از سر فریب و نه چشمداشت و تنها برای رضای حضرت دوست است. اینان زائر خداوند رحمان‌اند و قدر و منزلتشان را تنها خداوند می‌داند.

گشاده‌رویی با برادران

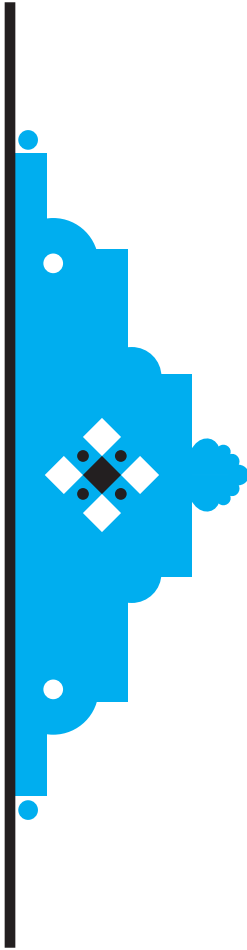
قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

إِذَا لَقَيْتُمْ إِخْوَانَكُمْ فَتَصَافَحُوا وَ أَظْهَرُوا لَهُمْ
الْبِشَاشَةَ وَ الْبِشْرَ، تَتَفَرَّقُوا وَ مَا عَلَيْكُمْ مِنْ
الْأَوْزَارِ قَدْ ذَهَبَ.

امام علی عليه السلام فرمودند:

هرگاه با برادران خود روبه‌رو شدید، دست بدهید و خوش‌رویی و گشاده‌رویی نشان دهید؛ در این صورت تا هنگامی که از هم جدا می‌شوید، گناهانتان ریخته است.

وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۲۲۵

شاید هر روز چشمان به آشنایی
می‌افتد؛ اما نهایتاً با گفتن سلام
از کنار او عبور می‌کنیم. بیاییم با
برادران ایمانی خود، مهربان‌تر و
صمیمی‌تر روبه‌رو شویم.
گرمای محبت برادرانه، گناهان را
ذوب می‌کند.

کینه مؤمن، کینه کافر

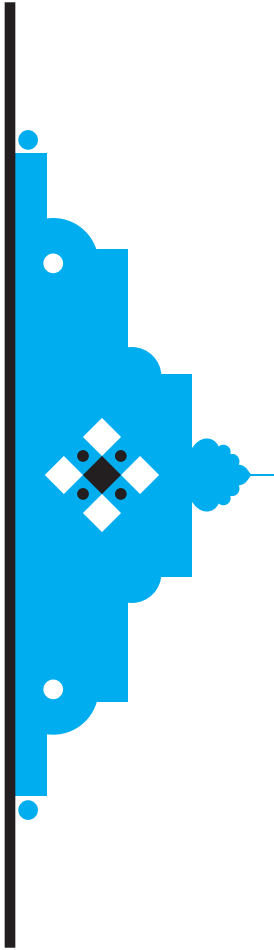
قال الصادق عليه السلام:

حَقْدُ الْمُؤْمِنِ مُقَامُهُ، ثُمَّ يُفَارِقُ أَخَاهُ فَلَا يَجِدُ
عَلَيْهِ شَيْئًا وَحَقْدُ الْكَافِرِ دَهْرُهُ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

کینه مؤمن فقط یک لحظه است و زمانی که از برادر خود جدا می شود، در دل خود کینه ای به او نگه نمی دارد؛ اما کینه کافر، مادام العمر است.

بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۲۱۱

مؤمن دلگیر می شود؛ اما کینه به دل
نمی گیرد و نمی گذارد کدورتی
از برادرش، آینه دلش را تیره و
تار کند. درمقابل، کافر که دلش را
از گناه و غفلت سیاه کرده است، با
کینه ها و کدورت ها زندگی می کند
و سیاهی بر سیاهی می افزاید.
لعنت بر دل سیاه شیطان!

آن که تن به آشتی ندهد

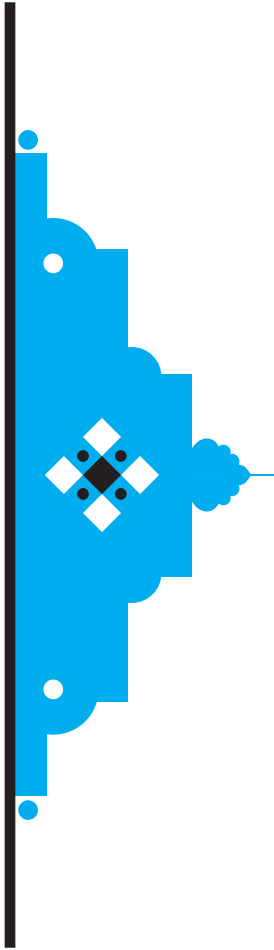
قال الصادق عليه السلام:

مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ رَجُلٌ يَبْدُوهُ أَخُوهُ بِالصُّلْحِ
فَلَمْ يُصَالِحْهُ.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

ملعون است، ملعون است کسی که برادرش با وی از در صلح و آشتی درآید و او آشتی نکند.

وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۸۰

آشتی کردن و کینه‌ها را کنار گذاشتن،
به‌خصوص در میان‌سال‌ها، کار
ساده‌ای نیست. بنابراین، اگر کسی
از درِ آشتی درآمد و دست دوستی
دراز کرد و دستش را پس زدیم،
بی‌شک ناجوانمردی کرده‌ایم.
خداوند دست ناجوانمردان را
نمی‌گیرد.

سرزنش پشیمان

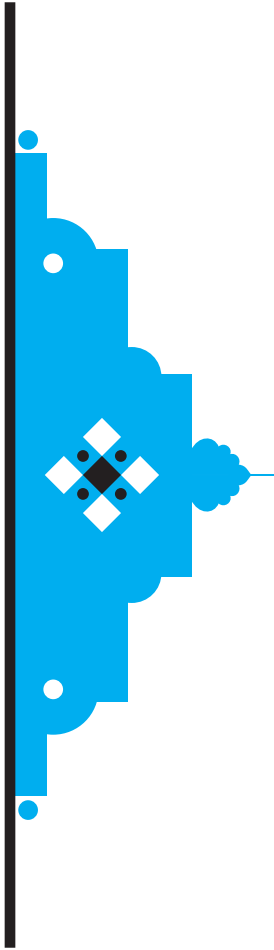
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

مَنْ عَيَّرَ أَخَاهُ بِذَنْبٍ قَدْ تَابَ مِنْهُ، لَمْ يَمُتْ
حَتَّى يَعْمَلَهُ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

هر کس برادر دینی خود را برای گناهی سرزنش کند که از آن توبه کرده است، نمی‌میرد تا خودش آن گناه را مرتکب شود.

مجموعه ورام، ج ۱، ص ۱۱۳

کسی که از گناهِش به راستی توبه کرده است، نزد خداوند همچون کسی است که گناهی نکرده است. حال اگر کسی با توبه کار به مانند گناهگار رفتار کرد و کسی را سرزنش کرد که خداوند بخشیده است، خداوند داغ ننگ همان گناه را بر پیشانی او می گذارد؛ گناهی که به دست خود و با اراده خود مرتکب می شود.

از شیعه شعاری تا شیعه کرداری

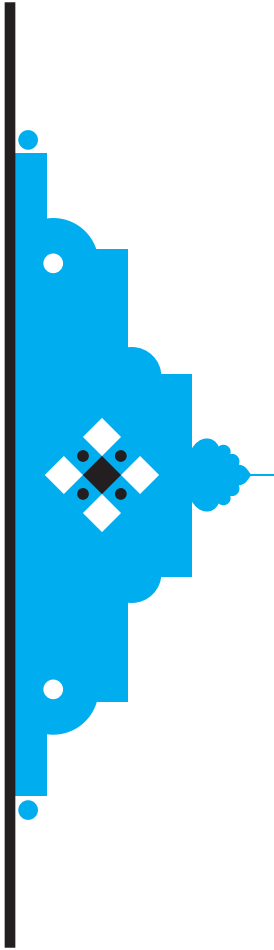
قال الصادق عليه السلام:

لَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ قَالَ بِلِسَانِهِ وَ خَالَفَنَا فِي
أَعْمَالِنَا وَ آثَارِنَا.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

شیعه ما نیست کسی که به زبان از ما دم زند؛ ولی خلاف
کردار و رفتار ما عمل کند.

مشکاة الانوار، ص ۷۰

شیعیان شعاری، شعار شیعه بودن
می دهند؛ اما رفتارشان رنگ و بوی
رفتار علوی ندارد.

شیعیان کرداری کسانی هستند که
با آنکه ادعایی ندارند، کردارشان
آینه‌ای از سیره علوی است؛ در
طاعت و عبادت، در لطف و مهربانی،
در ایثار و گذشت...

از شیعیان کرداری باشیم، نه شیعیان
شعاری.

بنده‌نوازی را به که می‌آموزی؟

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ: يَا ابْنَ آدَمَ! أَطِعْنِي فِيمَا
أَمَرْتُكَ وَلَا تَعْلَمْنِي مَا يُصْلِحُكَ!

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

خداوند می‌فرماید: «ای آدمیزاد، از فرمانی که به تو داده‌ام، اطاعت کن و صلاح کار خود را به من نیاموز!»

الامالی للصدوق، ص ۳۲۰

کار ما بندگی است و کار او بنده نوازی.

ما اگر راه بندگی را نمی دانیم، او رسم

بنده نوازی را می داند.

امانتی در دست مهمان

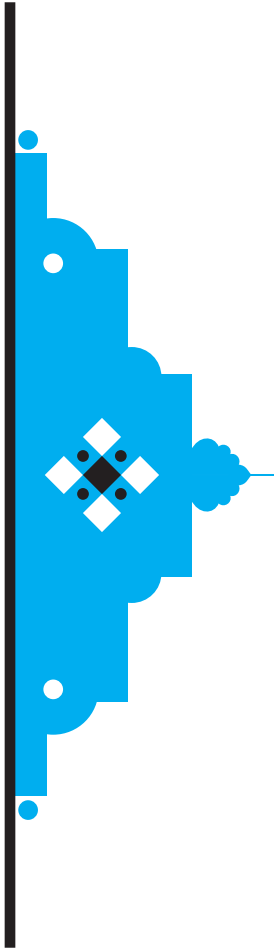
قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

إِنَّ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا ضَيْفٌ وَمَا فِي أَيْدِيهِمْ عَارِيَةٌ
وَإِنَّ الضَّيْفَ رَاحِلٌ وَإِنَّ الْعَارِيَةَ مَرْدُودَةٌ.

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

مردم در دنیا مهمان‌اند و آنچه در دستشان است، امانت.
مهمان کوچ می‌کند و امانت بازمی‌گردد.

إرشاد القلوب، ج ۱، ص ۲۳

اگر باور کنیم که مهمانیم و قرار
نیست همیشه بمانیم، اگر باور کنیم
که امانتداریم و نه صاحب اختیار،
به گونه‌ای دیگر نگاه می‌کنیم،
طوری دیگر رفتار می‌کنیم و به
شیوه‌ای دیگر زندگی می‌کنیم.

كتابنامه

١. محمد بن على الصدوق، الأمالى، كتابخانه اسلاميه، ١٣٦٢ ش.
٢. محمد باقر المجلسى، بحار الانوار، بيروت: مؤسسة الوفاء، ١٤٠٤ ق.
٣. حسن بن شعبة الحرانى، تحف العقول، قم: جامعه مدرسين، ١٤٠٤ ق.
٤. ابن فهد الحللى، عدة الداعى، قم: دار الكتاب الاسلامى، ١٤٠٧ ق.
٥. عبدالواحد بن محمد الآمدى، غرر الحكم، قم: دفتر تبليغات اسلامى، ١٣٦٦ ش.
٦. محمد بن يعقوب الكلينى، الكافى، تهران: دار الكتب الاسلاميه، ١٣٦٥ ش.
٧. محمد بن على الصدوق، كتاب من لا يحضره الفقيه، قم: جامعه مدرسين، ١٤١٣ ق.
٨. ورام بن ابى فراس، مجموعه ورام، قم: مكتبة الفقيه، بى تا.
٩. على بن حسن الطبرسى، مشكاة الانوار، نجف: المكتبة الحيدريه، ١٣٨٥ ق.
١٠. حسن بن فضل الطبرسى، مكارم الاخلاق، قم: رضى، ١٤١٢ ق.
١١. محمد بن حسن الحر العاملى، وسائل الشيعه، قم: آل البيت، ١٤٠٩ ق.